

УДК [159.9;351.741](477)

ГРИЩЕНКО Д. О.,

*старший викладач кафедри інформаційних технологій та кібербезпеки
факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ;*

ОРЛОВ Р. Р.,

*курсант 2 курсу факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ СТРЕСОВИХ СТАНІВ У ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ В УМОВАХ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ

У роботі вказані джерела прояву стресового стану працівника ОВС в екстремальних ситуаціях. Виділено ряд завдань в процесі професійно-психологічної підготовки, вирішуючи які можливо буде виробити стабільну

реакцію в поведінці і тим самим поліпшити загальну картину сприйняття співробітника правоохоронних органів, з точки зору професіоналізму і здатності діяти рішуче в різних умовах.

Ключові слова: екстремальні ситуації, причини, стрес, фрустрація, конфлікт і криза, професійно-психологічна підготовка.

У професійній діяльності співробітників ОВС нерідко виникають психологічно насичені ситуації, що відрізняються від нормальних, зазвичай званих екстремальними, критичними, особливими, надзвичайними. В даний час збереження паніки і страху в екстремальній обстановці у співробітників проявляється в залежності від рівня підготовленості до такого роду ситуацій. Багато в чому це залежить від особистісних якостей кожної людини, але також необхідно звернути увагу психофізичний стан в цілому: ослаблення самодисципліни; зниження морально-етичного контролю за своїм поведінку, виражене в порушенні субординації; прояв невмотивованої грубості; нехтуванні нормами службової етики і т.д.

Причини слід визначати, звертаючись до витоків професійного формування співробітника ОВС, як службової одиниці підрозділу, ще на перших етапах його діяльності. Ще одним фактором слід зазначити, психологічний фон від загального впливу колективу, в якому співробітник ОВС здійснює свою повсякденну діяльність.

Що стосується екстремальної ситуації, то вона визначається як ситуація нездійсненності, тобто така ситуація, в якій суб'єкт зіштовхується з неможливістю реалізації внутрішніх необхідностей свого життя (мотивів, прагнень, і т.д.). У таких ситуаціях відбувається дестабілізація системи життєдіяльності, що має небезпечний або негативний характер для життя і здоров'я, а також часом згубний для функціонування психіки людини, в певний момент може викликати напруженість. Екстремальні (критичні) ситуації мають ряд факторів (об'єктів, умов, змін), що надають сильний психологічний вплив на індивіда. У сучасній психології дане явище зводиться до чотирьох основних типів їх проявів: стресу, фрустрації, конфлікту і кризи.

Стрес - це дуже стійке, надмірно сильний негативний емоційний стан, який може виникати у людини в результаті тривалої і нестерпим фізичної або психічної навантаження; а також особливе психофізіологічний стан організму, при якому порушуються відбуваються в ньому процеси, різко знижується працездатність, мають місце порушення в соціальній поведінці людини. Іноді такий стан називають станом соціальної та психологічної дезадаптації людини. Стрес - це єдине з усіх емоційних станів людини, яке грає виключно негативну роль в управлінні психікою і поведінкою людини, тому стресів необхідно всіляко уникати.

Фрустрацією називається негативний емоційно-психологічний стан, який виникає у людини, коли його надії не збуваються, плани несподівано руйнуються, найважливіші життєві потреби хронічно не задовольняються. З даного стану випливає наступна стадія, яка може привести до агресії і тривоги, що супроводжуються виникненням захисної реакції.

Конфлікт - це процес, що супроводжується протистоянням думок, або виникнення протиріч, пов'язаних з сильними емоційними переживаннями. Найчастіший прояв конфліктних ситуацій на службі спостерігається при взаємодії між співробітниками в ході виконання складних завдань, поставлених керівництвом з чітко визначеним строком виконання і в умовах вимагають повної зосередженості.

Криза - це поворотний момент в житті людини. К. Г. Юнг говорив про це так: «Свідомість зіштовхується з ситуацією, з завданнями, до яких вона ще не доросла. Вона не розуміє того, що її світ змінився, що вона повинно себе переналаштувати, щоб знову пристосуватися до світу». Запобігти процес прояви одного з явищ необхідно за допомогою формування у співробітників ОВС стійкої якості психологічної готовності протистояти різного роду злочинної діяльності і тероризму як в умовах «мирного» оперативної обстановки, так і в критичних ситуаціях, що вимагають прийняття максимально точних, негайних і вірних рішень. Для цього невід'ємним компонентом виступає професійно-психологічна підготовка співробітників правоохоронних органів, обумовлена допомогою

фахівців або групою фахівців. Завдання, які ставляться перед психологічними службами ОВС в процесі професійно-психологічної підготовки, такі:

- 1) забезпечення співробітників психологічними знаннями для повного розуміння ними труднощів службової діяльності в екстремальних ситуаціях;
- 2) розвиток психологічної націленості особистості співробітника - вироблення автоматичного подолання психологічних труднощів правоохоронної діяльності;
- 3) формування професійно-психологічних умінь і навичок для розвитку професійно необхідних успішних дій психологічних якостей;
- 4) вдосконалення і зміцнення професійно-психологічної стійкості, як елемент психологічної гарту співробітника.

В даному випадку, досягнення результатів, ґрунтується на прикладному навчанні, а й на практичній складовій, здатних вплинути на успішність діяльності співробітника в екстремальних ситуаціях і на професійну безпеку.

Виконання в повному обсязі завдань дозволить уникнути складнощів, пов'язаних з тривалою адаптацією до критичних ситуацій в умовах повсякденної напруженості на службі, підвищиться рівень ефективності і працездатності. А вироблення стійкого поведінки у співробітника при екстремальних ситуаціях буде знаком якісної професійної підготовки, також в особі громадян довіреності до нього, для подальшої взаємодії та сприяння один одному. Це, в сукупності до всього, допоможе вирішити питання про особисту безпеку і дозволить значно скоротити ризик травматизму, поранення і загибелі серед співробітників ОВС. Адже в системі забезпечення особистої безпеки інтегруються основні напрямки морально-правове, професійне, психологічне і фізичне. Тому, забезпечення особистої безпеки, як складової в процесі формування співробітника ОВС, стабільно є найважливішою професійно - моральною завданням, якої постійно приділяється велика увага з метою підтримки кадрової роботи з особовим складом.

Отримано 27.02.2020

~~~~~